

კავკასიონ არქეოლოგია,
ეთნოლოგია, ფოლკლორისტიკა

АРХЕОЛОГИЯ, ЭТНОЛОГИЯ,
ФОЛЬКЛОРЫСТИКА КАВКАЗА

თბილისი 2007 ТБИЛИСИ

საქართველოს მთხოვნებათა ეროვნული აკადემია
კავკასიის მკერავთან სამცნოებო თანამშრომალობის კომისია
საქართველოს არქეოლოგიური კომისია
საქართველოს მთხოვნების კომისია
საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ოთარ ლორთქივანია
არქეოლოგიური კვლევის ცენტრი
შოთა რეზოგაველის სახელმიწოდო უნივერსიტეტი
ნიკო გერძენიშვილის ინსტიტუტი
დავით გააზოვის საქართველოს ეპრაელთა ისტორიის მუზეუმი
ასიროლოგთა, გიბლეისტა და კავკასიოლოგთა
საზოგადოება

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИИ
КОМИССИЯ ПО НАУЧНОМУ СОТРУДНИЧЕСТВУ СО СТРАНАМИ
КАВКАЗА

АРХЕОЛОГИЧЕСКАЯ КОМИССИЯ ГРУЗИИ

ЭТНОЛОГИЧЕСКАЯ КОМИССИЯ ГРУЗИИ

ЦЕНТР АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ОТАРА
ЛОРТКИПАНИДЗЕ НАЦИОНАЛЬНОГО МУЗЕЯ ГРУЗИИ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ШОТА РУСТАВЕЛИ
ИНСТИТУТ НИКО БЕРДЗЕНИШВИЛИ

МУЗЕЙ ИСТОРИИ ЕВРЕЕВ ГРУЗИИ ДАВИДА БААЗОВА
ОБЩЕСТВО АССИРОЛОГОВ, БИБЛИОЛОГОВ И КАВКАЗОВЕДОВ

საერთაშორისო სამცნოებო კონფერენცია

„კავკასიის არქეოლოგია, ეთნოლოგია,
ფოლკლორისტიკა“

(ბათუმი, 2006 წლის 7-8 სექტემბერი)

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

„АРХЕОЛОГИЯ, ЭТНОЛОГИЯ,
ФОЛЬКЛОРЫСТИКА КАВКАЗА“

(БАТУМИ, 7-8 СЕНТЯБРЯ 2006Г.)

აოვესებათა აოვლე ჭინარსების პრეზენტაცია
СБОРНИК КРАТКИХ СОДЕРЖАНИЙ ДОКЛАДОВ

სარედაქციო კოლეგია: გ. თევზაძე, ბ. მაისურაძე, ნ. მგელაძე,
დ. მუსეელიშვილი, გ. ღამბაშიძე (პასუხ. რედაქტორი),
ვ. შამილაძე

Редколлегия: Гамбашидзе Г. (отв. редактор), Маисурадзе В., Мгеладзе Н.,
Мусхелишвили Д., Тевзадзе Г., Шамиладзе В.

გამოცემის დამფინანსებელია:

შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტი

და 300 ბააზოს საპარტველოს ებრაელთა ისტორიის გუნდი
Финансирование издания:

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ШОТА РУСТАВЕЛИ
ИНСТИТУТ НИКО БЕРДЗЕНИШВИЛИ
МУЗЕЙ ИСТОРИИ ЕВРЕЕВ ГРУЗИИ ДАВИДА БААЗОВА

© საქართველოს ეკიცხოვებათა მროველი აკადემია
კავკასიის ქვეყნებთა სამეცნიერო თანამშრომლობის კომისია
თბილისი, 2007

© НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИИ
КОМИССИЯ ПО НАУЧНОМУ СОТРУДНИЧЕСТВУ СО СТРАНАМИ
КАВКАЗА

ТБИЛИСИ, 2007

კორექტიურა: ვ. მიზანევი

Корректура: Мирзаева В.

დაკაბადონება: გ. კაკაბაძე

Вёрстка: Kakabadze G.

გამომცემლობა „უნივერსალ“, 2007

თბილისი, 0179, გ. ვაკევიძის გამზ. 19, სახ. 22 36 09, 8(99) 17 22 30

E-mail: universal@internet.ge

Издательство “УНИВЕРСАЛ”, 2007

Тбилиси, 0179, пр. И. Чавчавадзе 19, სახ. 22 36 09, 8(99) 17 22 30

E-mail: universal@internet.ge

ISBN 978-99940-968-0-0

POTS CONTENTS AT NERKIN-NAVER TOMB 14
(Republic of Armenia)

Middle Bronze Age tomb 14 (25-23 centuries B.C.) of Nerkin-Naver site is situated in Aragatsotn region of Armenia (Simonyan, unpubl.). Former contents of the pots found in the tomb are recovered.

Plant and animal remains have been separated from soil filling of pots by flotation and wet-sieving. Preservation level of recovered remains is very poor, which is probably caused by high biochemical activity of calcareous soils of region.

Table 1. Plant and animal remains uncovered from pots (Nerkin-Naver tomb 14).

Pot №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Lower layer's	Total
Find											
Nutlets of <i>Lithospermum arvense</i> L. (= <i>Buglossoides arvensis</i> (L.) Johnst.; Boraginaceae)	-	-	-	5	11	5	55	26	4	-	106
Nutlets of Boraginaceae gen. sp.	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Nutlets of <i>Celtis</i> sp. (Ulmaceae)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	3
Grain fragments	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	+
Rest of porridge (?)	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+
Ash fragments	-	-	-	+	+	-	+	-	+	-	+
Eggshell fragments	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+
Crayfish/crab shell fragments	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	+
Terrestrial snails' shell fragments	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+

Nutlets of *Lithospermum*, unidentified Boraginaceous grass and *Celtis* as well eggshell, crayfish/crab fragments and snail shells are mineralized, grain remains and wood pieces are charred (Table 1, Fig. 1-2).

Lithospermum arvense (Boraginaceae) have a large ecology and are wide spread, it is a segetal weed (usually infests cereals; Mkrtchyan, 2003). In Armenia *Lithospermum* was found in almost all archaeological sites where botanical remains are known and it almost everytime accompanies cereal grains (since Neolithic period; Hovsepyan, 2006). So, the presence of *Lithospermum* nutlets (Table 1, Fig. 2) could be an indirect evidence of cereal grain component inside the above mentioned pots. This supposition is supported also by the

presence of poor preserved fragments of cereal grain inside two pots (15-6; Table 1).

According to the obtained data, the former contents of pots have been represented by grains or by some meals cooked with grain (except pots '1-3 where nothing were found inside). Pots '5 and '6 also contained crayfish/crab and pot '7 – egg (~3.5 cm length). The content of pot '7 was boiled till amorphous mass, which have specific shape of preservation (carbonized).

The presence of ash fragments, shells of snails and nutlet of *Celtis* inside some of the pots ('4, 5, 7, 9) probably is accidental; those remains appear inside pots with soil around of pots.

In Armenia *Celtis* («êàðêàñ») grows at lower and middle mountainous zones – on dry slopes, canyons, inside shrubs, etc. as the main component of rare xerophile broad-leaved forests (Takhtajyan, Fedorov, 1972). Finds of *Celtis* nutlets (mineralized endocarps; Table 1, Fig. 1) could be evidence of xerophile woody vegetation in the vicinity of the tomb in the past. The fruits (mesocarp) of *Celtis* are edible and have been used at territory of Armenia since prehistoric times (Paleolithic cave site Hovk-1 and Neolithic cave site Kmlo-2, Neolithic settlement of Aknashen (Hovsepyan, 2006), etc.). The wood of this not-tall tree is very strong and hard also could be used for preparation of tools.

The study of pot contents of the tombs will solve a series of problems of palaeoethnobiology and human diet in the past of our region and needs to be continued.

References:

1. Hovsepyan R.A. 2006. Plant remains from Neolithic settlement of Aknashen (South-West Armenia). *Plant, fungal and habitats diversity investigation and conservation*, IV Balkan Botanical Congress, Sofia, Bulgaria (in press).
2. Mkrtchyan A.L. 2003. Flora and vegetation of the weeds of Ararat valley. Yerevan, "Zangak-97", 216+12 p. (in Armenian).
3. Takhtajyan A.L., Fedorov An.A. 1972. Flora of Yerevan. Identifier of wild plants of Ararat valley. Leningrad, "Nauka", 396 p. (in Russian).